

Številka: U-I-60/11-7

Up-349/11-7

Datum: 14. 2. 2013

S K L E P

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus pobude in ustavne pritožbe, ki ju je vložil Janez Porenta, Kranj, ki ga zastopa Renata Godnjov Špik, odvetnica v Tržiču, na seji 14. februarja 2013

s k l e n i l o:

1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti četrtega odstavka 55.c člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12) se zavrne.

2. Ustavna pritožba zoper sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cp 1423/2010 z dne 9. 11. 2010 v zvezi s sodbo Okrajnega sodišča v Kranju št. P 217/2005 z dne 7. 9. 2009 se zavrže.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Pobudnik izpodbija četrty odstavek 55.c člena Zakona o Ustavnem sodišču (v nadaljevanju ZUstS). Ta določa, da vsebuje obrazložitev sklepa o zavrženju ali nesprejemu ustavne pritožbe samó navedbo razlogov iz prvega ali drugega odstavka 55.b člena ZUstS in sestavo Ustavnega sodišča, če senat ne odloči drugače. Pobudnik ocenjuje, da je izpodbijana določba v neskladju z 2., 22., 23. in 25. členom Ustave. Prepričan je, da ima posameznik pravico izvedeti za razloge, zaradi katerih je organ odločil na določen način, in poudarja, da je v primeru, ko je obrazložitev pomanjkljiva ali je sploh ni, pravno sredstvo le navidezno. Z izpodbijano določbo naj bi zakonodajalec nesorazmerno posegel v ustavno varovane položaje posameznikov, ne da bi pri tem uresničeval ustavno dopusten cilj. Tako po pobudnikovem prepričanju posameznikom pred Ustavnim sodiščem, še posebej, ko je sprejet sklep o zavrženju ali nesprejemu ustavne pritožbe, niso zagotovljena minimalna procesna jamstva v poštenem postopku, zato je varstvo njihovih pravic le navidezno. S tem naj bi bili kršeni načelo enakega sodnega varstva pravic, pravica do poštenega sojenja, pa tudi pravica do dostopa do sodišča, zagotovljena s 6. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Pobudnik vlaga tudi ustavno pritožbo zoper sodbi, navedeni v 2. točki izreka, in zato ocenjuje, da izkazuje pravni interes za pobudo.

B – I.

2. Izpodbijani četrty odstavek 55.c člena ZUstS se glasi:

»Če senat ne odloči drugače, obrazložitev sklepa o zavrženju ali o nesprejemu ustavne pritožbe vsebuje samo navedbo razloga iz prvega ali drugega odstavka prejšnjega člena tega zakona in sestavo senata ustavnega sodišča.«

Praviloma torej senat Ustavnega sodišča v sklep, s katerim ustavno pritožbo zavrne, poleg svoje sestave zapiše zgolj, da je ustavna pritožba npr. nedovoljena, prepozna, da pravna sredstva niso izčrpana, oziroma navede drug razlog iz prvega odstavka 55.b člena ZUstS, iz katerega je treba ustavno pritožbo zavreči. V sklep, s katerim ustavne pritožbe ne sprejme v obravnavo, pa – poleg sestave – zapiše, da niso izpolnjeni pogoji za sprejetje ustavne pritožbe v obravnavo iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS. Navedeni drugi odstavek 55.b člena ZUstS pa določa, da se ustavna pritožba sprejme v obravnavo, če gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki je imela hujše posledice za pritožnika, ali če gre za pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve.

3. Ustaljeno stališče Ustavnega sodišča je, da človekova pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave zagotavlja pritožbo oziroma drugo pravno sredstvo zoper odločbe, izdane na prvi stopnji, več od dvostopenjskega sodnega varstva pa ne jamči (glej npr. sklep Ustavnega sodišča št. Up-11/94 z dne 15. 2. 1995, OdlUS IV, 140, in 19. točko odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-277/09, Up-1333/09, U-I-287/09, Up-1375/09 z dne 14. 6. 2011, Uradni list RS, št. 58/11). Ureditev postopka z ustavno pritožbo je zato onkraj dometa 25. člena Ustave (primerjaj 8. točko sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-259/07 z dne 15. 11. 2007, Uradni list RS, št. 108/07, in OdlUS XVI, 81). Iz podobnih razlogov je očitno neutemeljena tudi pobudnikova teza o neskladju izpodbijane določbe s človekovo pravico do dostopa do sodišča, ki jo Ustava zagotavlja v prvem odstavku 23. člena Ustave in ki jo vsebinsko zajema tudi prvi odstavek 6. člena EKČP. Ta človekova pravica namreč zagotavlja dostop do postopka, v katerem sodišče odloči o posameznikovi pravici, obveznosti oziroma pravni koristi. Ustavna pritožba pa je posebno pravno sredstvo zoper že izdane odločitve sodišč o pravicah, obveznostih oziroma pravnih koristih. Zato, kot je Ustavno sodišče izrecno pojasnilo v 8. točki sklepa št. U-I-259/07 in 5. točki sklepa št. U-I-274/07 z dne 11. 12. 2008, postopek z ustavno pritožbo po naravi stvari ne sodi v okvir človekove pravice do sodnega varstva. Očitki, da je zgolj sumarna, formularna obrazložitev sklepov o zavrženju in nesprejemu ustavne pritožbe v neskladju s 25. členom in prvim odstavkom 23. člena Ustave, torej očitno niso utemeljeni.

4. Jedro pobude je teza o neskladju izpodbijane določbe z ustavno zahtevo po obrazloženosti odločb samo po sebi. Ustavnopravni izvor jamstva izvedeti za razloge, zaradi katerih je organ odločil na določen način, vidi pobudnik v 2. in 22. členu Ustave. Ustavno sodišče je že pojasnilo, da je dolžnost obrazložitve sodnih odločb sestavina dveh vidikov človekove pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave (8. točka sklepa št. U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10 z dne 12. 5. 2011, Uradni list RS, št. 43/11). Je zrcalna plat pravice stranke do izjavljanja⁽¹⁾ in samostojna razsežnost pravice do poštenega postopka, ki med drugim zagotavlja uvid v razloge za odločitve. Dolžnost navesti razloge za svoje odločitve sodiščem nalaga tudi pravica do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP.⁽²⁾

5. Splošna ustavnopravna izhodišča o širini jamstva obrazloženosti odločitev sodišč je Ustavno sodišče obrazložilo npr. v sklepu št. U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10. Obseg tega jamstva je odvisen od narave odločitve in od okoliščin vsakokratnega primera: je v korelativnem odnosu z nekaterimi drugimi ustavnopravnimi vrednotami (izrazito npr. s pravico do pravnega sredstva⁽³⁾ in s pravico do sodnega varstva⁽⁴⁾) in je odvisen od tega, v kolikšni meri se postopek odločanja nanaša na individualni položaj stranke. Obseg ustavne zahteve po obrazloženosti je tako ožji, ko gre za odločitve, ki potrjujejo odločitve nižjih sodišč in zoper katere ni pravnega sredstva;⁽⁵⁾ v teh primerih je bila stranka že deležna sodnega varstva na dveh stopnjah, najvišje sodišče pa bi zgolj ponovilo vse tisto, kar je že (dvakrat) slišala.⁽⁶⁾ Posebej ozek je obseg tega jamstva pri odločitvah Vrhovnega sodišča o

tem, ali bo dopustilo revizijo v civilnih zadevah. Človekova pravica iz 22. člena Ustave namreč ne ustvarja dolžnosti Vrhovnega sodišča vsebinsko obrazložiti odločitev o tem, ali bo glede na merilo javnega interesa pripustilo pravno sredstvo, ki ga človekove pravice ne terjajo.⁽⁷⁾ Z vidika tega ustavnega procesnega jamstva zadošča zgolj formalno sklicevanje na neizpolnjevanje zakonskih razlogov za dopustitev revizije. Smiselno enako je stališče ESČP, da v primerih, ko najvišje sodišče v državi zavrne sprejem zadeve z utemeljitvijo, da za to ni pravne osnove, zahtevam iz prvega odstavka 6. člena EKČP zadosti že zelo omejena obrazložitev.⁽⁸⁾

6. Postopek preizkusa pogojev za dopustitev revizije, o katerem se je Ustavno sodišče že izreklo s sklepom št. U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10, in postopek preizkusa predpostavk oziroma pogojev za sprejem ustavne pritožbe nista povsem enaka. Odločanje o dopustitvi revizije je namreč izraziteje naravnano na javni interes, saj je osredotočeno na iskanje prvin, ki presegajo konkretni primer in interese strank v konkretnem sodnem postopku.⁽⁹⁾ Postopek preizkusa ustavne pritožbe, v katerem senat Ustavnega sodišča na podlagi prvega odstavka 54. člena ZUstS odloča, ali naj začne postopek na podlagi ustavne pritožbe, pa je poleg tega usmerjen tudi v varovanje subjektivnega položaja pritožnika. Poleg obstoja splošnih predpostavk za dopustnost ustavne pritožbe⁽¹⁰⁾ in ocene, ali javni interes terja vsebinsko odločanje Ustavnega sodišča o pritožnikovem primeru (tj., ali ustavna pritožba odpira pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve), namreč postopek preizkusa ustavne pritožbe vsebuje tudi preizkus, ali bi zatrjevane, torej domnevne kršitve človekovih pravic, če bi se izkazale za resnične, lahko imele za pritožnika hujše posledice.⁽¹¹⁾ V tistih prvinah, ki so bistvene z vidika obsega ustavnega jamstva obrazloženosti, sta odločanje o dopustitvi revizije in odločanje o začetku postopka na podlagi ustavne pritožbe podobna. Čeprav Ustava v 160. členu opredeljuje ustavno pritožbo, pa – enako kot revizije – ustavne pritožbe ne zagotavlja nobena človekova pravica.⁽¹²⁾ Prav tako je pomembno, da postopek preizkusa ustavne pritožbe ne pomeni vsebinske presoje o tem, ali so bile pritožnikom z izpodbijanimi akti kršene človekove pravice oziroma temeljne svoboščine. Gre zgolj za poseben (sui generis) preliminarni postopek, v katerem senat preizkuša, ali so izpolnjeni zakonski pogoji oziroma predpostavke za vsebinsko odločanje o ustavni pritožbi. Glede na to – podobno kot to velja za odločanje o dopustitvi revizije – vsebina, o kateri odloči senat v postopku preizkusa ustavne pritožbe, v strankin individualni položaj ne posega občutno: povzroči »le« odklonitev pravne poti, ki je človekove pravice ne terjajo. Obseg ustavnega jamstva obrazloženosti odločitve o tem, da ustavna pritožba ne izpolnjuje pogojev za vsebinsko odločanje, je zato zelo ozek.

7. Z ustavno pritožbo, kot je bilo že poudarjeno, se ne uresničujeta pravica do sodnega varstva in tudi ne pravica do pravnega sredstva. Ti se udejanjata s sojenjem na prvi in na drugi stopnji. Sodišča vseh stopenj pa so pri vsakokratnem odločanju zavezana varovati človekove pravice in temeljne svoboščine (125. člen Ustave in prvi odstavek 3. člena Zakona o sodiščih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09 in 33/11 – ZS). Ustavno sodišče torej ni ne prvi ne edini varuh človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Je le hierarhično najvišji in v tem pomenu poslednji. Izpodbijana ureditev, ki določa zgolj formularno obrazloženost preliminarne senatne odločitve, je v sozvočju s položajem Ustavnega sodišča kot najvišjega sodišča za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Je namreč izraz precedenčne vloge Ustavnega sodišča in obenem pogoj za njeno uresničevanje. Zakonska zahteva po zgolj formalni obrazložitvi sklepov o nesprejemu in zavrženju je torej izraz dejstva, da Ustavno sodišče z vsebinskim odločanjem o zadevah, ki so prestale preliminarne preizkus, sooblikuje standarde varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter usmerja njihov razvoj. S tem Ustavno sodišče krepi pravno predvidljivost in enakost pri varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Da bi to svojo vlogo res lahko udejanjilo, da bi torej dejansko učinkovito vzpostavljalo vnaprejšnja (ex ante) vodila sodiščem in naslovnikom ustavnopravnih norm nasploh, morajo biti njegove odločitve vsebinsko pregledne in številčno obvladljive. Zahteva po polni obrazložitvi množice preliminarne senatne odločitve, ki so z vidika ustavnopravnega

reda izrazito majhnega pomena, bi onesposabljala precedenčno dimenzijo poslanstva Ustavnega sodišča.⁽¹³⁾

8. Opisani naravi sklepa o preizkusu ustavne pritožbe, upoštevajoč pri tem tudi vlogo Ustavnega sodišča v ustavnopravnem redu, ustreza obrazložitev, kakršno zahteva izpodbijani četrti odstavek 55.c člena ZUstS. Pravici do izjavljanja in do poštenega postopka iz 22. člena Ustave torej ne vzpostavljata dolžnosti Ustavnega sodišča polno, izčrpno obrazložiti odločitev o tem, ali bo sprejelo v vsebinsko obravnavo pravno sredstvo, ki ga človekove pravice ne terjajo. Z vidika tega procesnega jamstva zadošča, da se Ustavno sodišče v sklepu le splošno sklicuje na zakonske razloge za zavrženje oziroma nesprejem ustavne pritožbe.

9. Glede na navedeno je Ustavno sodišče pobudo kot neutemeljeno zavrnilo (1. točka izreka).

B – II.

10. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo zavrglo, ker pravna sredstva niso izčrpana (2. točka izreka). Razloge za takšno odločitev je obrazložilo v sklepu št. Up-678/09 z dne 20. 10. 2009 (Uradni list RS, št. 88/09, in OdlUS XVIII, 92).

C.

11. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 26. člena in pete alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Ernest Petrič ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, mag. Marta Klampfer, dr. Etelka Korpič - Horvat, mag. Miroslav Mozetič, Jasna Pogačar, dr. Jadranka Sovdat in Jan Zobec. Sklep je sprejelo soglasno.

dr. Ernest Petrič l.r.
Predsednik

-
- (1) Primerjaj npr. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-39/95 z dne 16. 1. 1997, OdlUS VI, 71. Tako tudi A. Galič, Ustavno civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 282.
- (2) Glej M. Viering v: P. van Dijk, F. van Hoof, A. van Rijn in L. Zwaak (ur.), Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, 4. izdaja, Intersentia, Antwerpen – Oxford 2006, str. 595.
- (3) Stopnja obrazloženosti je med drugim določena s tistim, kar zahteva učinkovito pravno sredstvo (glej 11. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-296/98 z dne 20. 4. 2000, OdlUS IX, 136, smiselno enako Evropsko sodišče za človekove pravice – v nadaljevanju ESČP – v sodbi v zadevi Suominen proti Finski z dne 1. 7. 2003, točki 37 in 38).
- (4) Odsotnost obrazložitve sodbe, s katero se uresničuje pravica do meritorne odločitve iz prvega odstavka 23. člena Ustave, pomeni tudi kršitev te pravice (glej 11. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-162/09 z dne 16. 12. 2010, Uradni list RS, št. 3/11).
- (5) Glej npr. 9. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-373/97 z dne 22. 2. 2001, Uradni list RS, št. 19/01, in OdlUS X, 108, in sodbo ESČP v zadevi Garcia Ruiz proti Španiji z dne 21. 1. 1999.
- (6) Primerjaj stališče nemškega Zveznega ustavnega sodišča, da sodišča zadnje instance – razen izjemoma – ne veže dolžnost obrazložiti odločitev, ker je namen obrazložitve omogočiti posamezniku ustrezno obrambo njegovih pravic, ko gre za odločitev zadnje instance, pa prizadeti nima več možnosti braniti svojih pravic na višji instanci (sklep št. 2 BvR 84/79 z dne 28. 2. 1979, BVerfGE 50, 287).
- (7) Glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10.
- (8) Glej npr. sklepe v zadevah Nerva in drugi proti Združenemu kraljestvu z dne 11. 7. 2000 (House of Lords Appeal Committee, odbor Lordske zbornice za pritožbe, ni podelil pravice do pravnega sredstva z omejenimi razlogi, iz odločitve pa je implicitno izhajalo, da zadeva ne odpira pravnih vprašanj temeljnega pomena), fi vlisen proti Danski z dne 30. 8. 2006 (Procesbevillingsnævnet, odbor za odobritev pritožb na Vrhovno sodišče, je zahtevalo za dopustitev pravnega sredstva zoper odločitev višjega sodišča zavrnil z obrazložitvijo, da zadeva ne načinja vprašanj temeljnega pomena) in Bachowski proti Poljski z dne 2. 11. 2010 (Vrhovno sodišče je v obrazložitvi zapisalo le običajen formularni stavek). Podrobno o praksi ESČP A. Galič, Dostop do Vrhovnega sodišča v pravnem postopku v novejši praksi ESČP, Pravna praksa, št. 6–7 (2011), str. 7 in nasl.

- (9) Skladno s prvim odstavkom 367. a člena Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – ZPP) Vrhovno sodišče dopusti revizijo, če je od odločitve mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse.
- (10) Glej prvi odstavek 55. b člena ZUstS.
- (11) Glej drugi odstavek 55. b člena ZUstS.
- (12) Primerjaj 7. točko sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-259/07.
- (13) Primerjaj 15. točko sklepa št. U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10 o precedenčni naravi odločitev Vrhovnega sodišča.